

T A
Č R

ZPRÁVA
Vyhodnocení dotazníkového šetření OBCE 2016

TD03000035

2016 – 2017

Vyhodnocení dotazníkového šetření OBCE 2016

*Šetření realizoval autorský kolektiv projektu TA ČR,
programu Omega, registrační číslo TD03000035,
pod vedením prof. Ing. Ivana Jáče, CSc.*

**Poděkování patří Svazu měst a obcí České republiky,
které poskytlo nad dotazníkovým šetřením záštitu.**

*Odborná redakce: doc. Ing. Petra Rydvalová Ph.D. a
Ing. Eva Štichhauerová, Ph.D.
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.
Autor kartogramů: Mgr. Jiří Šmída, Ph.D.*

© Technická univerzita v Liberci

Zveřejněno na portále: <https://efis.tul.cz/td03000035/>.

Zpráva aktualizována k datu: 19. 7. 2017. Publikace neprošla jazykovou redakcí.

Obsah

Úvod	5
Základní vyhodnocení	8
Poznátky ze strojového učení	21
Shrnutí	24
Seznam zdrojů	25
Příloha: Dotazník	26

Seznam obrázků

Obrázek 1: Návratnost v administrativním členění na kraje a okresy	6
Obrázek 2: Návratnost v Plzeňském kraji (1. fáze šetření)	7
Obrázek 3: Vymezení kritérií definice rodinného podnikání	8
Obrázek 4: Aktivity podporované rodinnými podniky	10
Obrázek 5: Důvody důležitosti rodinného podnikání pro obec	12
Obrázek 6: Využívání nástrojů podpory podnikání v obci (obecně)	16
Obrázek 7: Využívání nástrojů podpory rodinného podnikání v obci	17
Obrázek 8: Oblasti rozvoje obce (četnost)	20
Obrázek 9: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 2	22
Obrázek 10: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 7, odpověď c	22
Obrázek 11: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 7, odpověď e	23

Seznam tabulek

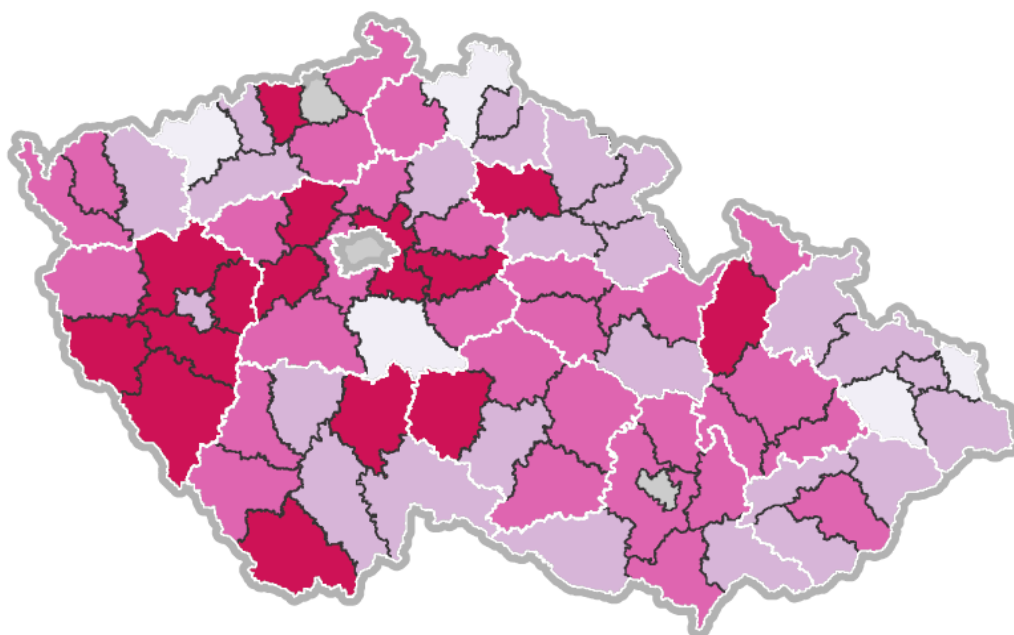
Tabulka 1: Popis aktivit podporovaných rodinnými podniky v obcích do 2000 obyvatel	11
Tabulka 2: Jiné důvody pro to, proč lze RP považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce	13
Tabulka 3: Kontingenční tabulka 1	15
Tabulka 4: Kontingenční tabulka 2	18
Tabulka 5: Vlastní názor na vymezení rodinného podnikání za SO ORP Liberec	19

Úvod

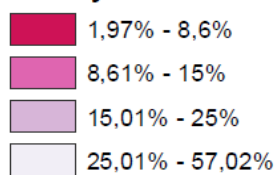
Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na rodinné podnikání v obcích České republiky do 2 000 obyvatel. Získaná data byla anonymizována a výsledky budou prezentovány pouze v souhrnné podobě za regiony České republiky v rámci projektu TA ČR – Omega reg. č. TD03000035. Šetření probíhalo se pod záštitou Svazu měst a obcí České republiky. Dotazník vyplňovali zástupci správy obcí (starosta/starostka).

Jako první bylo v termínu od 11. 4. do 10. 5. 2016 realizováno pilotní dotazníkové šetření, jehož se zúčastnilo 21 obcí z ORP Liberec. Následovala stěžejní část, a to šetření v celorepublikovém rozsahu, v němž bylo obesláno celkem 5 566 obcí v ČR s počtem obyvatel do 2 000. Vyplněný dotazník bylo možné poslat buď poštou, e-mailem, nebo jej respondenti mohli do 15. 10. 2016 vyplnit elektronicky na adrese: <http://lethe.fi.muni.cz/rp/>. První vyhodnocení návratnosti dotazníků proběhlo v listopadu; stav k 30. 11. 2016: návratnost v rámci celé České republiky (dále také v ČR) je 11,3 %. Vyplněné dotazníky byly obdrženy celkem od 627 obcí. V administrativním členění na kraje a okresy je návratnost patrná z obrázku 1. Nejslabší návratnost byla v Plzeňském kraji, viz obrázek 2. Na základě toho bylo rozhodnuto kontaktovat obce na přelomu roku 2016 a 2017 v Plzeňském kraji znova prostřednictvím e-mailu s opětovnou žádostí o elektronické vyplnění, viz adresa výše. Dotazníkového šetření se po došetření zúčastnilo celkem 637 obcí z České republiky s počtem obyvatel do 2 000. Existenci rodinného podniku v obci potvrdilo 427 zástupců správy obcí, z toho 370 zástupců také alespoň jeden rodinný podnik jmenovalo. Celkem bylo ke 2. 1. 2017 identifikováno 752 rodinných podniků se sídlem v obci do 2 000 obyvatel.

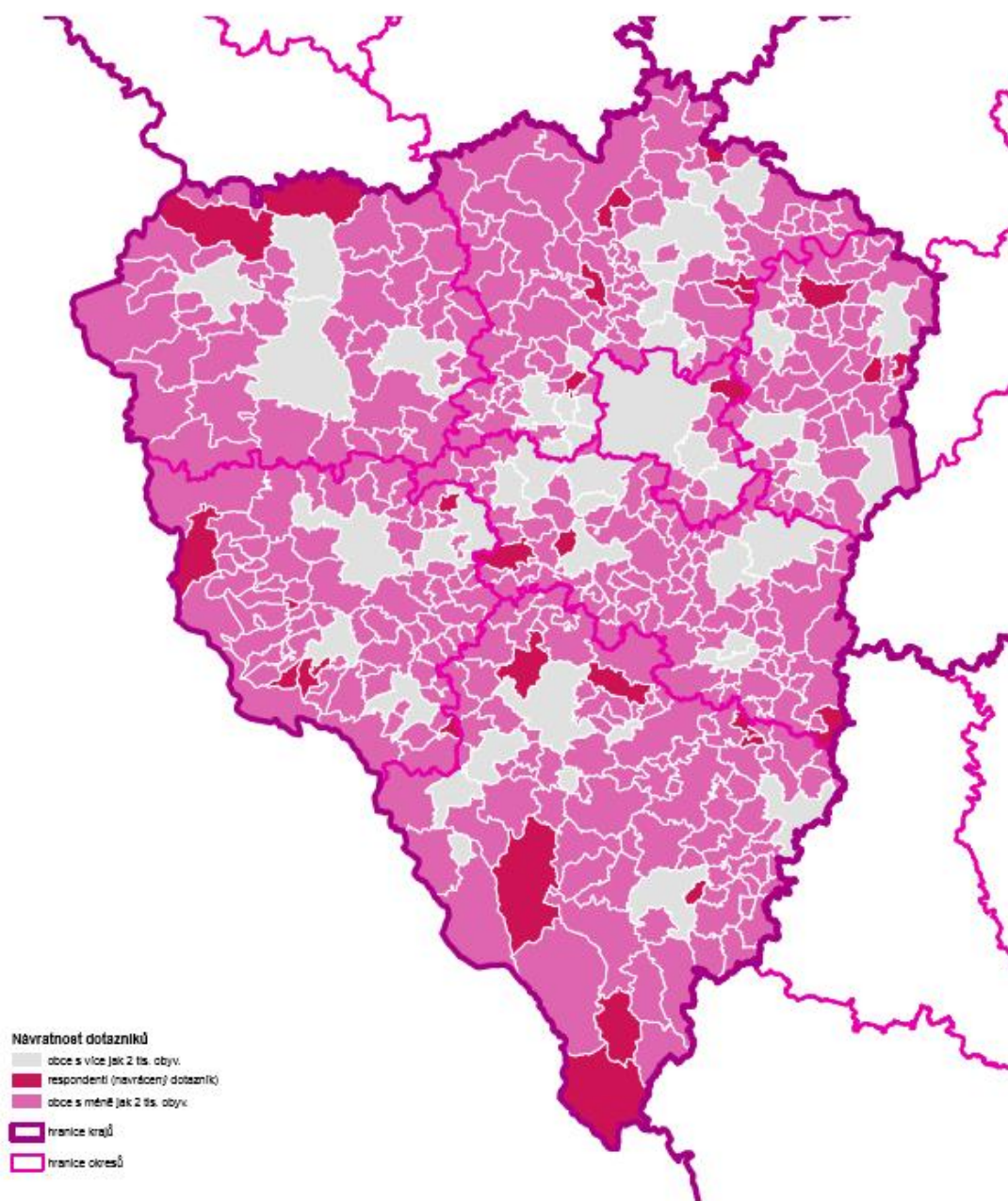
V předkládané zprávě je uvedeno vyhodnocení odpovědí na otázky dle dotazníku šetření, které probíhalo od 25. 9. do 15. 10. 2016, v případě Plzeňského kraje navíc došetření v období od 5. 12. 2016 do 2. 1. 2017. Viz kapitola „Základní vyhodnocení“. V návaznosti byly výsledky postoupeny analýze pomocí strojového učení pro zjištění spojitostí mezi odpověďmi. Výstupy šetření budou dále zpracovány formou kartogramů, které budou zveřejněny na portále VaV Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci.

Okresy: návratnost dot. přepočtená dle podílu obyv. v kategorii do 2 tis.

Obrázek 1: Návratnost v administrativním členění na kraje a okresy
Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 2: Návratnost dotazníků v Plzeňském kraji (1. fáze šetření)

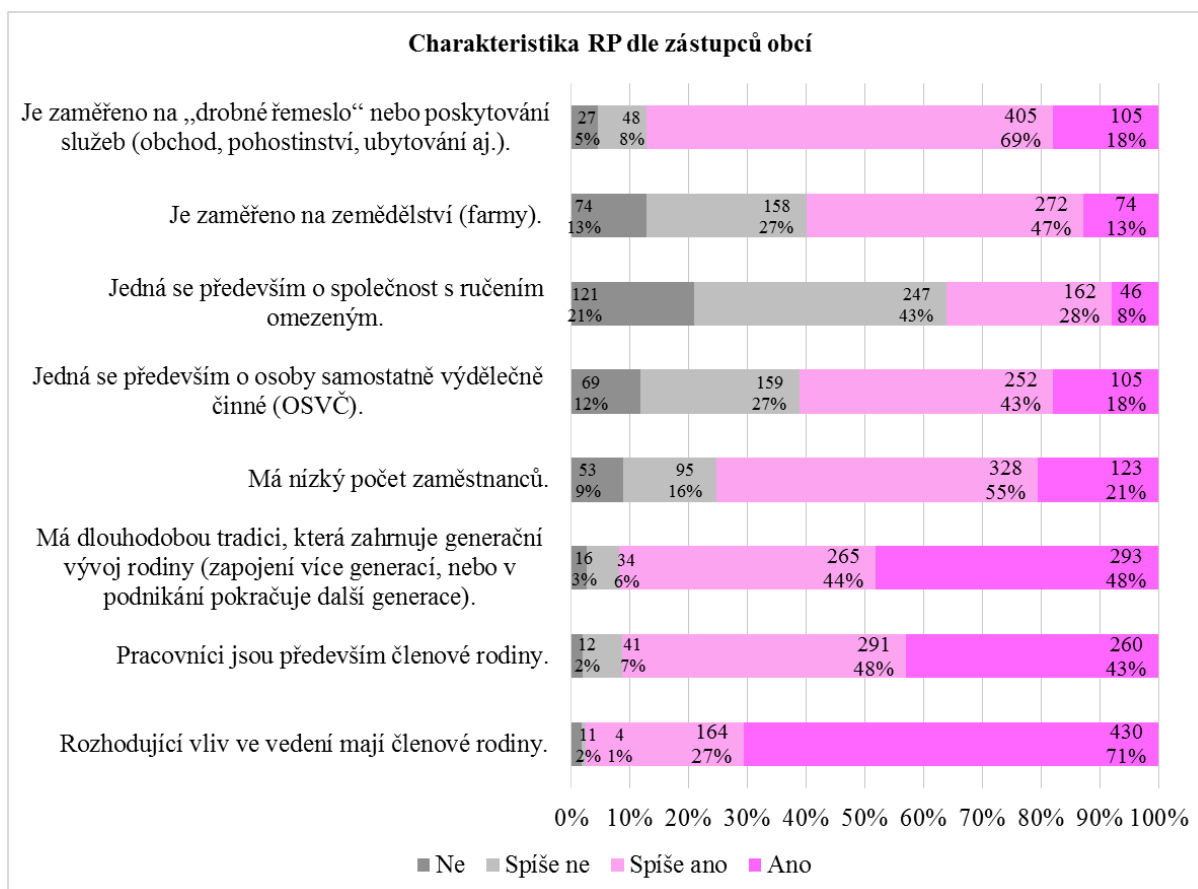
Základní vyhodnocení

Dotazníkové šetření bylo připraveno s cílem vytvořit informační základnu zaměřenou na dvě oblasti. První oblast zahrnovala obecný názor na definici a vnímání pojmu rodinné podnikání, na potřebu a možnosti podpory podnikání, a to specificky rodinného. Druhou oblastí byly informace týkající se vymezení stavu zkoumané problematiky přímo v daných obcích s ohledem na zjištění existence rodinného podnikání, spolupráce obce s podnikateli apod.

V následujícím textu je postupně v pořadí jednotlivých otázek dotazníku (viz příloha) uvedena statistika vyhodnocující jednotlivé odpovědi, jako zjišťování absolutních a relativních četností, dále u vybraných témat rovněž vybrané souvislosti pomocí kontingenční tabulky.

1. Co si představujete pod pojmem „rodinné podnikání“?

K možným charakteristickým znakům rodinného podnikání (dále také RP) se vyjádřilo 576–609 respondentů (zohledněno při výpočtu podílu). Výsledky viz obrázek 3.

Obrázek 3: Vymezení kritérií definice rodinného podnikání

Zdroj: vlastní zpracování

Z dotazníkového šetření je zřejmé, že až 97 % respondentů vnímá jako důležité kritérium rodinného podnikání to, že „rozhodující vliv ve vedení mají členové rodiny“. Ostatně i určení základních statistických charakteristik geografické polohy, mediánu a modu hodnocení jednotlivých znaků, ukázalo, že respondenti s tímto výrokem **zcela souhlasili** nejčastěji.

Ostatní předložené znaky RP byly nejčastěji nebo mediánově označeny jako spíše pravdivé. Např. podíl 91 % respondentů jako další odpovídající znak vyhodnotil skutečnost, že „pracovníky rodinných podniků jsou především členové rodiny“. Lze předpokládat, že tato otázka je ovlivněna velikostí obce do 2 000 obyvatel s existencí spíše malých podniků. Podíl 92 % pak považuje za důležité kritérium „generační vývoj rodinného podnikání (dlouhodobou tradici)“.

Výjimku lze zaznamenat u znaku „jedná se především o společnost s ručením omezeným“. Respondenti nejčastěji i mediánově **spíše nepovažovali** tento znak za charakteristický pro RP.

Někteří zástupci obcí navíc doplnili vlastní představu o tom, co odpovídá pojmu „rodinný podnik“. Z pohledu obecné charakteristiky rodinného podnikání bylo navíc uvedeno jedno kritérium, že „členové vedení firmy jsou si navzájem příbuzní“.

V dalších případech brali zástupci v potaz spíše hledisko předmětného zaměření, kde byly zmíněny:

- autodoprava (2x),
- autoservis,
- cestovní kancelář / cestovní ruch (2x),
- stavebnictví (2x),
- lesnictví.

Dva zástupci vyjádřili názor, že může být RD zaměřeno na jakoukoliv oblast (např. zemědělství, drobná výroba, služby).

2. Působí ve Vaší obci, dle Vašeho chápání pojmu rodinného podnikání, nějaké rodinné podniky/farmy?

427 respondentů uvedlo, že v jejich obci rodinný podnik působí;

210 respondentů výslovně či nepřímou uvedlo, že v jejich obci rodinný podnik nepůsobí. Z toho **206** respondentů výslovně zvolilo odpověď NE a ostatní na tuto otázku neodpověděli.

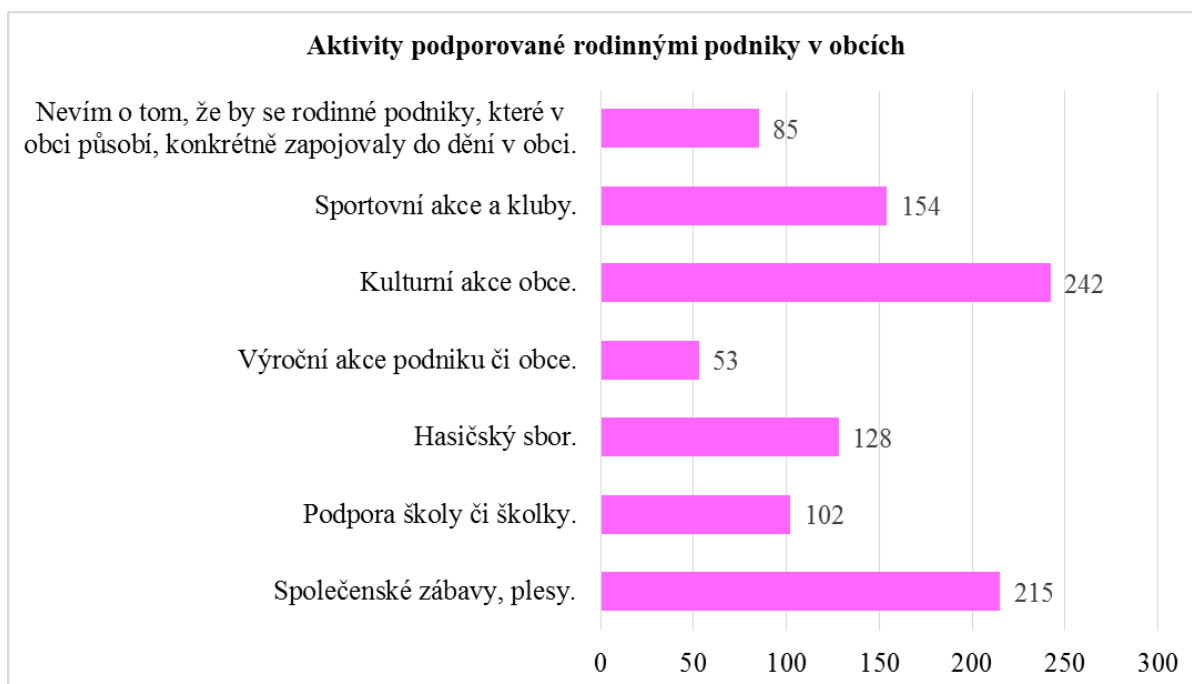
Předpokládalo se proto, že v jejich obci rodinné podniky nepůsobí, nebo o nich starostové obcí nevědí.

3. Pokud znáte nějaké podniky rodinného typu ve Vaší obci, doplňte prosím jejich názvy.

Na třetí otázku 59 % respondentů uvedlo, že zná v obci podnik, o kterém se domnívá, že je rodinný. Celkem tak bylo identifikováno 752 rodinných podniků. U těchto ekonomických subjektů byl dohledán přesný název, IČ, adresa místa/sídla s kódem ZÚJ. Z toho jich 547 realizují svoji podnikatelskou činnost jako fyzické osoby (OSVČ) a 205 jako právnické osoby. Z právnických osob převažuje právní forma s.r.o. (191 firem) a dále 14 jiných (např. o.s., z.s., a.s., v.o.s., k.s.). Ekonomické subjekty budou – po doplnění dat z veřejných zdrojů – dále analyzovány metodami strojového učení.

4. Znáte nějaké aktivity ve Vaší obci, které jsou podporovány rodinnými podniky?

Cca 13 % odpověděvších respondentů (tj. 85 z 637) tvrdilo, že **nevědí o tom, že by se RP působící v obci konkrétně zapojovaly do dění v obci**. Odpovědi ostatních jsou uvedeny na obrázku 4.

Obrázek 4: *Aktivity podporované rodinnými podniky*

Jiné aktivity v obci, které jsou dle respondentů podporovány rodinnými podniky, byly sdruženy podle obsahové podobnosti a uvedeny v tabulce 1. Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli informaci o formě podpory aktivit v obci namísto požadovaných aktivit.

Tabulka 1: Popis aktivit podporovaných rodinnými podniky v obcích do 2000 obyvatel

KULTURA A VOLNÝ ČAS	<ul style="list-style-type: none"> • Dožínky (2x). • Filmový festival. • Den obce. • Den dětí (3x). • Rančerský den. • Masopust, velikonoce. • Fotbalový turnaj. • Rybářské závody. • Volný čas dětí a mládeže. • Drobné potřeby pro kroužek dětských šikovných rukou.
SOCIÁLNÍ AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> • Sociální služby. • Podpora neziskových organizací.
ÚDRŽBA OBCE, PÉČE	<ul style="list-style-type: none"> • Oprava božích muk. • Údržba obce, havárie a krizové situace. • Péče o zeleň. • Pomoc při údržbě obce, sněhové kalamitě. • Výpomoc obci zemědělskou technikou. • Využití techniky pro obecní úřad. • Brigádnické práce, půjčení techniky. • Společně s obcí výsadba aleje ovocných stromů. • Péče o životní prostředí.
FORMY PODPORY AKTIVIT	<ul style="list-style-type: none"> • Minimální sponzorování kulturních akcí. • Příspěvek do tomboly - většinou plato vajec, nikdy ne finančně. • Sponzorské dary – peněžní a věcné. • Příspěvky do tomboly.

Zdroj: vlastní zpracování

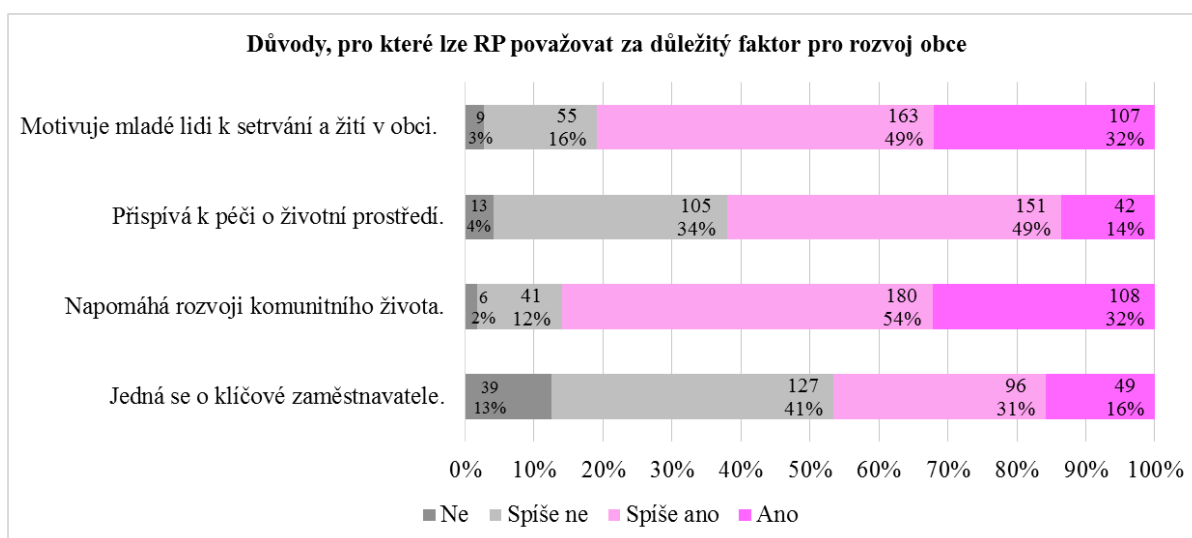
5. Z jakého důvodu lze rodinné podnikání považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce?

Na otázku 5 odpovídali respondenti bez ohledu na to, zda dle jejich chápání pojmu rodinného podniku nějaký v jejich obci působí, či nikoliv.

Část otázky (výroky 5a–5d) představovaly čtyři předložené možné důvody, o nichž respondenti rozhodovali, zda je lze považovat za vhodný argument pro označení rodinného podnikání za důležitý faktor pro rozvoj obce. Navíc respondenti mohli doplnit vlastní důvod (volba 5e). (Pozn.: jako vlastní byly označeny i důvody předložené a vybrané respondenty v pilotním

šetření v případě, že se neshodovalo znění jejich dotazníku s jeho konečným zněním z hlavního šetření.

K jednotlivým možným důvodům se vyjádřilo 311–335 respondentů (zohledněno při výpočtu podílu), viz obrázek 5. Lze říci, že 86 % odpovídajících vnímá rodinné podnikání jako faktor, který pomáhá komunitnímu životu v obci. Druhou důležitou skutečností je, že 81 % vidí v rodinném podnikání potenciál pro udržení mladých lidí na venkově (v obcích do 2 000 obyvatel).

Obrázek 5: Důvody důležitosti rodinného podnikání pro obec

Zdroj: vlastní zpracování

Jiné důvody, proč lze rodinné podnikání považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce, byly dle obsahové podobnosti sdruženy a uvedeny v tabulce 2. Jsou zde zahrnuty i některé volené odpovědi z dotazníku pilotního šetření, které do verze celoplošného dotazování nevstoupily.

Tabulka 2: Jiné důvody pro to, proč lze RP považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce

TRADICE, STABILITA, KONTINUITA	<ul style="list-style-type: none"> • Jde o tradici vybudovat firmu a předat nastupující generaci. • Zvýšená stabilita RP. • Představují kontinuitu. • Existuje zde jen velmi nízká pravděpodobnost "tunelování".
PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE	<ul style="list-style-type: none"> • Umí se postarat sami o sebe a ostatní tím motivují • Představují vzor pro ostatní, jak by se mohli žít. • RP mají dobrou znalost místních poměrů.
ZAMĚSTNANOST	<ul style="list-style-type: none"> • Významně zajišťují zaměstnanost v obci, poskytují pracovní příležitosti v místě (2x). Toto má velký dopad do dalších oblastí.
ČINNOSTI NA PODPORU ROZVOJE OBCE	<ul style="list-style-type: none"> • Realizují aktivity podporující rozvoj obce (zvoleno třikrát v pilotním šetření mezi 22 obcemi). • Zabezpečují služby v obci, pomáhají starším občanům.
FINANČNÍ PŘÍNOS	<ul style="list-style-type: none"> • Finanční přínos pro obec byl jako důvod uveden 4x, z toho dvakrát ve vazbě na daňové příjmy rozpočtu obce. Zmíněna byla podmínka, že pro obec představuje finanční přínos živnost v místě obce.
IMAGE OBCE	<ul style="list-style-type: none"> • Ovlivňují a dotvářejí image obce (zvoleno 5x v pilotním šetření mezi 22 obcemi). • Sepětí obecního života s podnikatelským.

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední výrok otázky 5 (tj. 5f) zněl: „**Nemyslím si, že se rodinné podnikání významně podílí na rozvoji obce.**“ Považovali respondenti rodinné podnikání za důležitý faktor pro rozvoj obce? Z přímých odpovědí bylo možné konstatovat, že cca 45 % respondentů (tj. 295 z 637) výslovně projevilo názor, že se rodinné podnikání významně podílí na rozvoji obce. Naopak cca 41 % respondentů (tj. 266 z 637) přímo zvolilo odpověď, že se rodinné podnikání na rozvoji obce významně nepodílí.

Bylo však nutné prověřit případy, kdy se respondenti nevyjádřili konkrétně k výroku 5f, ale bylo možné jejich souhlas/nesouhlas odvodit z toho, jak hodnotili čtyři předložené možné důvody, proč lze RP považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce, popřípadě uvedli-li navíc vlastní důvod.

Pokud se respondenti sice výslovně nevyjádřili k výroku 5f, avšak alespoň jeden z možných důvodů (tj. výroků 5a–5d) označili za důležitý faktor pro rozvoj obce (souhlas: ANO či SPÍŠE ANO), popř. pokud uvedli vlastní možný důvod, bylo z toho usuzováno, že rodinné podnikání lze považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce. Toto se týkalo 68 respondentů.

Pokud se respondenti výslovně nevyjádřili k výroku 5f, ale zároveň nesouhlasili s výroky 5a–5d, čili s možnými důvody, proč RP považovat za důležitý faktor pro rozvoj (nesouhlas: NE či SPÍŠE NE), bylo z toho usuzováno, že podle nich rodinné podnikání nelze považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce. Toto se týkalo 6 respondentů.

Po doplnění chybějících odpovědí tam, kde to bylo možné, se poměr výslovně a nepřímo odpověděvších mírně změnil: **podle převažujícího podílu cca 57 % respondentů (355 ze 625) lze rodinné podnikání považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce** a naopak podle 43 % (270 ze 625) jej za důležitý faktor považovat nelze.

Možná souvislost mezi otázkou 2 a výrokem 5f

Pohled na rozložení odpovědí na otázku 2 a stanovisko k výroku 5f v rámci otázky 5 vedly ke vzniku otázky: „**Jsou respondenti, podle nichž se RP významně nepodílí na rozvoji obce, převážně titíž, kteří tvrdili, že v jejich obci žádný RP nepůsobí?**“

Odpověď byla hledána jednak pomocí **vizualizace v mapě v systému GIS**, jednak za pomoci **statistického testování**. Za účelem statistického zpracování byla výzkumná otázka přeformulována: „Existuje souvislost mezi odpovědí na otázku 2 a stanoviskem k výroku 5f v rámci otázky 5?“

Pro zodpovězení výzkumné otázky byla zjišťována existence statistické závislosti mezi odpověďmi na obě otázky pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti kategoriálních dat. Pro aplikaci této metody bylo vhodné, aby data byla uspořádána do kontingenční tabulky.

Zjišťování četností alternativ odpovědí na obě otázky předcházelo prověření případů, kdy respondent výslovně na otázku neodpověděl, ale bylo možné jeho odpověď jednoznačně odvodit (viz výše). Ze šetření pak byly vyloučeny neúplné odpovědi, tj. případy, kde chybějící odpověď respondenta nebylo možno ani odvodit (u 6 respondentů nebylo možno ani odvodit stanovisko k výroku 5f). Proto se původní soubor 637 respondentů snížil na 631 a jejich odpovědi vstoupily do četností v kontingenční tabulce (viz tabulka 3).

Četnosti kombinací možných odpovědí na obě otázky byly zaznamenány do kontingenční tabulky, resp. čtyřpolní tabulky, ve které bývají srovnávány dva dichotomické znaky (sledoval

se souhlas/nesouhlas s výroky). V řádcích je sledováno stanovisko k výroku 5f, ve sloupcích pak odpověď na otázku 2.

Tabulka 3: Kontingenční tabulka 1

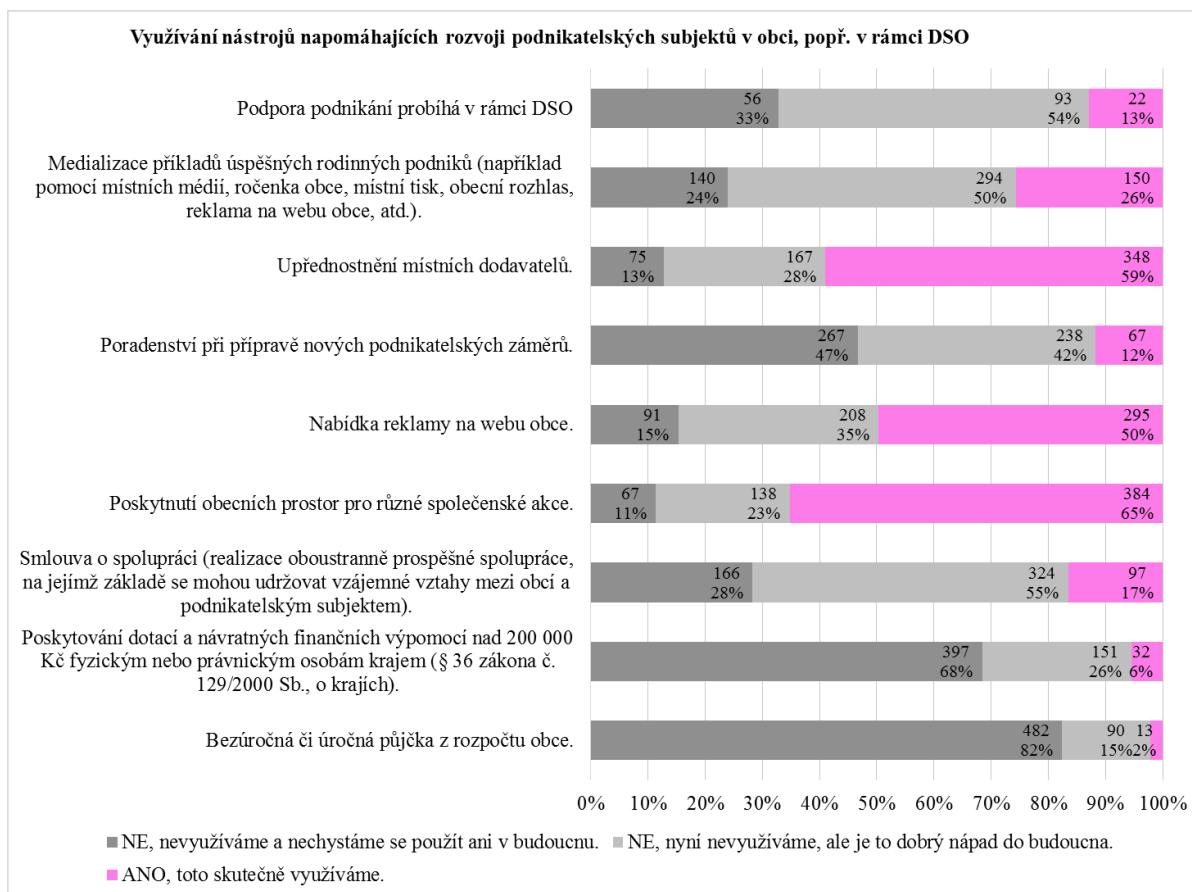
Kontingenční tabulka		Výrok 5f: Nemyslím si, že se rodinné podnikání významně podílí na rozvoji obce		Součet řádku
		Nesouhlas (podílí se významně na rozvoji obce).	Souhlas (nepodílí se významně na rozvoji obce).	
Otázka 2: Působí ve Vaší obci, dle Vašeho chápání pojmu rodinného podnikání, nějaké rodinné podniky/farmy?	ANO (v obci působí RP)	251	172	423
	podíl	39,78 %	27,26 %	67,04 %
	NE (v obci nepůsobí RP)	108	100	208
	podíl	17,12 %	15,85 %	32,96 %
Součet ve sloupci		359	272	631
Podíl sloupce na celkové četnosti		56,89 %	43,11 %	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Hypotéza o nezávislosti byla verifikována na 95% hladině významnosti a zpracována v prostředí MS Excel. Vypočtená hodnota P-value provedeného chí-kvadrát testu 0,0770 byla vyšší než 0,05. Znamená to, že se na zvolené hladině významnosti nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi oběma odpověďmi. Nelze proto potvrdit, že by respondenti, podle nichž se RP významně nepodílí na rozvoji obce, byli převážně titíž, kteří tvrdili, že v jejich obci žádný RP nepůsobí.

6. Jakou měrou jsou využívány níže uvedené nástroje napomáhající rozvoji podnikatelských subjektů ve Vaší obci, případně v rámci dobrovolného svazku obcí (DSO)?

K míře využívání nástrojů napomáhajících rozvoji podnikatelských subjektů v obci, popř. v rámci DSO, se vyjádřilo 572–594 respondentů, vyjma nástroje „Podpora podnikání v rámci DSO“, k němuž se vyjádřilo pouze 171 respondentů. Z obrázku 6 lze vyvodit, že díky dotazníkovému šetření některé obce mohou přistoupit k zatím nepoužívaným nástrojům podpory podnikání. Nejčastějším nástrojem podpory podnikání je u respondentů „poskytnutí obecních prostor pro různé společenské akce“.

Obrázek 6: Využívání nástrojů podpory podnikání v obci (obecně)

Zdroj: vlastní zpracování

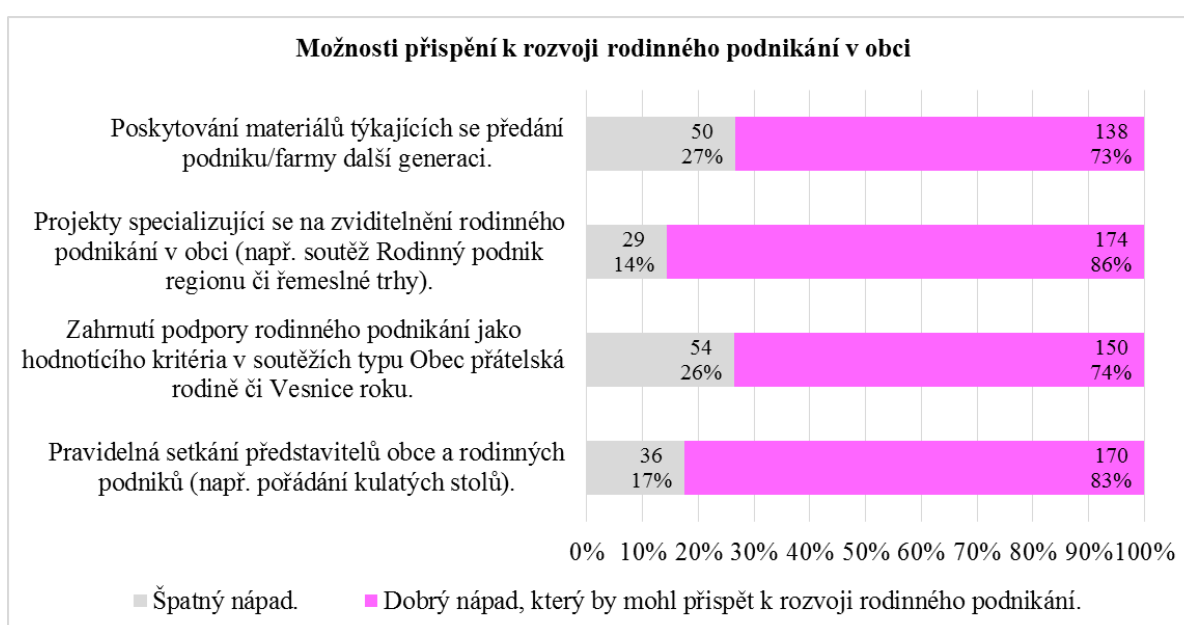
Pozn.: K upřednostnění místních dodavatelů jeden z respondentů dopsal, že zde vidí „rozpor při zadávání veřejných zakázek“. Následuje seznam zjištěných možností jiné formy podpory (nesetříděno):

- Dotace na pořádání kulturní akce.
- Dotace "SFDI".
- MAS podporuje podnikání formou dotací.
- Místní akční skupina.
- MAS, z.s.
- Koordinace rozvojových aktivit, příprava infrastruktury.
- Obec – informace o legislativních změnách.
- Vstřícný přístup obce v rámci daného předmětu podnikání (konzultace, poradenství aj.).
- Vzájemná spolupráce.
- Nižší nájem.

- Jsme poměrně malá obec na jakoukoliv podporu podnikání. Pomáháme našim podnikatelům formou značné úlevy na nájemném za nebytové prostory určené k podnikání.
- Medializace v médiích regionu.

7. Zaměříme-li se konkrétně na rodinné podnikání ve Vaší obci, jakým dalším způsobem lze podle Vás přispět k jeho rozvoji?

Ke zhodnocení vhodnosti možností, jak přispět k rozvoji rodinného podnikání v obci, se vyjádřilo 188–206 respondentů. Oproti tomu cca **65 %** (tj. 412) respondentů míní, že **není nutné zvýhodňovat rodinné podnikání** před nerodinným.

Obrázek 7: Využívání nástrojů podpory rodinného podnikání v obci

Zdroj: vlastní zpracování

Pozn.: Možná souvislost mezi otázkou výrokem 7e a 5f

Vysoký podíl názorů (cca 65 %), že není důvod ke zvýhodňování RP před nerodinnými, vedl ke vzniku otázky, zda tento názor nešel ruku v ruce se stanoviskem, že se RP významně nepodílí na rozvoji obce (výrok 5f).

Za účelem statistického zpracování byla výzkumná otázka přeformulována: „Existuje souvislost mezi vyjádřením souhlasu s výrokem 5f a stanoviskem k výroku 7e?“

Pro zodpovězení výzkumné otázky byla zjišťována existence statistické závislosti mezi stanovisky k výroky 5f a 7e s využitím chí-kvadrát testu nezávislosti kategoriálních dat. Zpracování proběhlo v prostředí SW Statgraphics, který data zároveň uspořádal do kontingenční tabulky, viz tabulka 4.

Tabulka 4: Kontingenční tabulka 2

Kontingenční tabulka		Výrok 7e: Nemyslím si, že je nutné zvýhodňovat rodinné podnikání před nerodinným.		Součet řádku
		Nesouhlas (zvýhodňovat nutné)	Souhlas (není nutné nezvýhodňovat)	
Výrok 5f: Nemyslím si, že se rodinné podnikání významně podílí na rozvoji obce	Nesouhlas (podílí se významně na rozvoji obce).	123	55	178
	podíl	20,99 %	9,39 %	30,38 %
	Souhlas (nepodílí se na rozvoji obce významně).	204	204	408
	podíl	34,81 %	34,81 %	69,62 %
Součet ve sloupci		327	259	586
Podíl sloupce na celkové četnosti		55,80 %	44,20 %	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Hypotéza o nezávislosti byla verifikována na 95% hladině významnosti a zpracována v prostředí SW Statgraphics. Vypočtená hodnota P-value provedeného testu 0,00 byla nižší než 0,05. Znamená to, že se na zvolené hladině významnosti podařilo prokázat existenci závislosti mezi stanovisky k oběma výroky.

Z toho důvodu byla měřena těsnost závislosti mezi výroky za pomoci koeficientu f_i a statistiky lambda. Koeficient f_i je vhodný právě pro binární proměnné, jeho hodnota se určí jako druhá odmocnina z podílu hodnoty chí-kvadrát (zde 18,334) a velikosti vzorku (zde 586). Vypočtená hodnota koeficientu f_i je ve výši 0,1768, což indikuje nízkou souvislost. V prostředí SW Statgraphics byla vypočtena hodnota statistiky lambda ve výši 0 % (její platnost ověřila P-value testu), z čehož lze soudit, že znalost stanoviska k výroku 5f o důležitosti RP pro rozvoj obce vůbec nesnižuje chybu v odhadu (predikci) stanoviska k výroku 7e o nutnosti zvýhodňovat RP oproti nerodinným. Z výše uvedených hodnot dvou alternativních měř těsnosti závislosti vyplývá, že **souvislost mezi stanovisky odpověděvších starostů k výroky 5f a 7e je jen velmi nízká, či spíše není žádná.**

8. Máte-li zájem, uveďte svůj vlastní názor na vymezení rodinnosti podniků/farem. Zda je například potřeba rodinné podnikání více propagovat a jakou konkrétně máte s jeho podporou zkušenost.

Z 638 respondentů jich komentář k osmé otázce napsalo 104. Odpovědi respondentů budou podrobeny analýze textů a zveřejněny v agregované podobě.

V tabulce 5 je uvedena ukázka odpovědí za **SO ORP Liberec**, kde byla stoprocentní návratnost dotazníků ve vazbě na spolupráci s Magistrátem města Liberec. **Za celou ČR budou data zpracována s ohledem k regionálnímu členění.**

Tabulka 5: Vlastní názor na vymezení rodinného podnikání za SO ORP Liberec

Obec (id_označení v databázi)	Vlastní názor
631	Ano*, zatím se žádný neobjevil.
563	Nutná podpora státu = omezení byrokracie.
298	Více podpory od státu.
637	Osobně jsem pro vyšší propagaci a spolupráci rodinných podniků. Mám možnost pozorovat, co musí leckdy rodiny pro fungování svých podniků obětovat. Bohužel to má i stinnou stránku, protože u nás v obcích, kde se občané denně setkávají a vědí, co dělají, se dříve nebo později projeví závist...

Zdroj: vlastní zpracování.

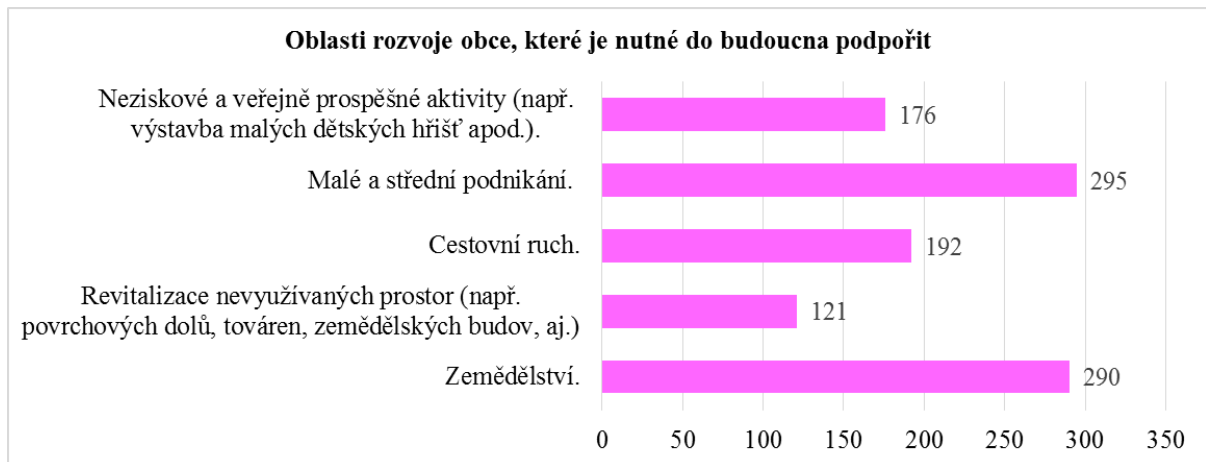
* Ano, tj. je potřeba rodinné podniky propagovat.

9. Jaké odvětví (nebo obor, řemeslo) má ve Vaší obci, případně DSO, potenciál rozvoje (daný např. historickým vývojem)?

Z odpovědí zástupců obcí do 2 000 obyvatel v **ORP Liberec** jich 13 obsahovalo buď obecně „zemědělství“, nebo konkrétní možnosti (chov ovcí a koz, rodinné farmy...). Data za celou ČR budou zpracována a prezentována formou kartogramů s dostupností na portále VaV Ekonomické fakulty TUL.

10. Jaké oblasti rozvoje obce je dle Vašeho názoru nutné podporovat do budoucna?

K otázce desáté se vyjádřilo 121–295 respondentů. Rozdělení četností daných možností udává obrázek 8.

Obrázek 8: Oblasti rozvoje obce (četnost)

Zdroj: vlastní zpracování

Jiné oblasti rozvoje obce: Za SO ORP Liberec uvedla pouze obec s id 637: „zlepšování infrastruktury (silnice, chodníky, parkoviště), spolupráce komunity“.

Poznatky ze strojového učení

Z důvodu co největšího vytěžení výstupů z databáze realizovaného výzkumného šetření byla data analyzována metodami strojového učení, pomocí nástroje WEKA¹ (Hall et al., 2009).

Z dat byly nejprve odstraněny záznamy s chybějícími informacemi. Celkem tak byly pomocí strojového učení analyzovány odpovědi 427 respondentů z obcí s počtem obyvatel do 2 000, kde byla zjištěna existence rodinného podnikání a 196 bez identifikace rodinného podnikání. Každý záznam obsahoval jméno obce s kódem ZÚJ², kraj, zeměpisnou délku a šířku, počet obyvatel a odpovědi na všechny otázky z dotazníku – celkem se jedná o 59 atributů. V dalším textu je používáno **označení odpovědí** jako trojice *q(otázka)/číslo(1–10)/podotázka(označení vyjádření k otázce v alfabtickém kódu)*, tj. např. **q4a** je první podotázka v otázce č. 4.

Nejprve byla provedena analýza pro zjištění atributů, které nejvíce charakterizují obce s rodinným podnikáním (RP) oproti zbývajícím. Od nejdůležitějšího (tj. nejčastěji uváděného) k méně důležitým to je medializace rodinného podnikání, čerpání podpory formou dotace z veřejných finančních zdrojů, preference lokálních producentů a reklama na webu. Jako kritérium byl použit informační zisk³.

Závislost jedné odpovědi na ostatních byla nejprve zjišťována pomocí naivního bayesovského klasifikátoru (NB)⁴. Byly porovnány výsledky náhodné klasifikace a klasifikace pomocí NB a vybrány všechny odpovědi, kde NB dával výsledek lepší alespoň o 10 %. **Byly to odpovědi** q2, q4a, q4e, q5a–d, q5f (nikoliv q5e), q6e–f, q6h, všechny odpovědi z q7, q10a, q10d a též kraj. Pro naučení závislosti každého z těchto atributů na ostatních byl použit algoritmus pro učení rozhodovacích stromů J48. Nejlepší celkové správnosti bylo dosaženo pro odpovědi q2 a q7a–e a kraj. U nich se celková správnost (počet správně klasifikovaných odpovědí ze všech) blížila nebo překročila 90 %.

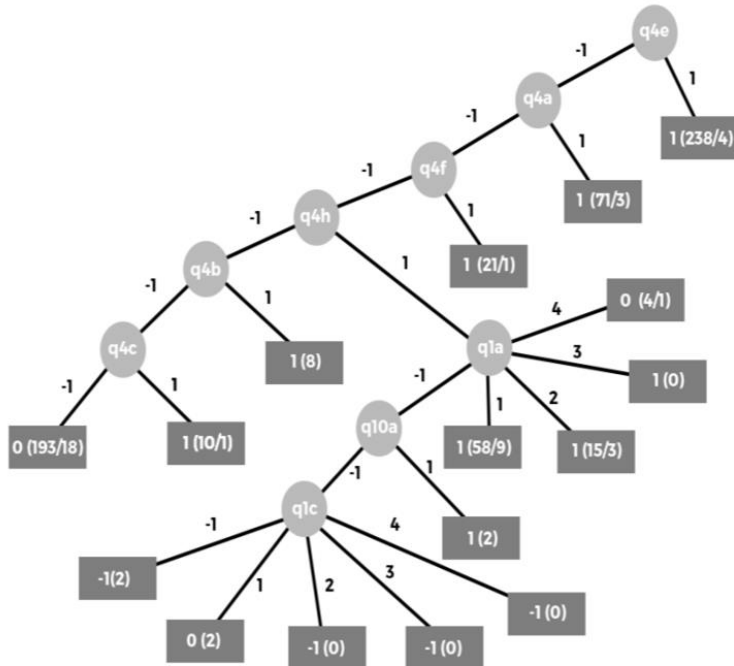
¹ WEKA je akronym z anglického výrazu Waikato Environment for Knowledge Analysis (waikatské prostředí pro analýzu znalostí). Jedná se o balík programů strojového učení napsaný v programovacím jazyce Java, vyvinutý na Universitě Waikato na Novém Zélandu. WEKA je veřejně dostupný software na základě licence GNU (akronym z General Public License, neboli všeobecná veřejná licence), který poskytuje nástroje pro vizualizaci, datovou analýzu a modelování.

² ZÚJ – základní územní jednotka.

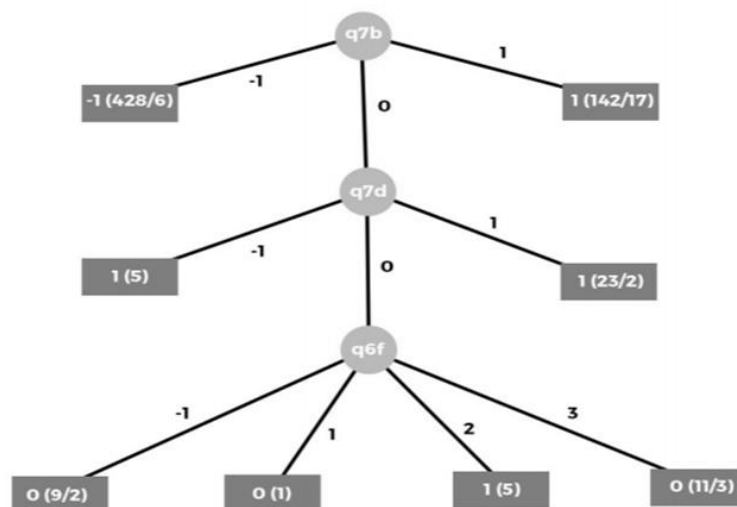
³ Informační zisk porovnává entropii před a po rozdělení. Entropie je míra informační ztráty při přenosu sdělení (lze chápat i jako míru efektivity systému při přenosu informací). Informační zisk měří, kolik informace bylo získáno rozdělením na základě zvoleného atributu (znaku).

⁴ Naivní Bayesovská klasifikace vychází z předpokladu, že atributy záznamu jsou na sobě nezávislé.

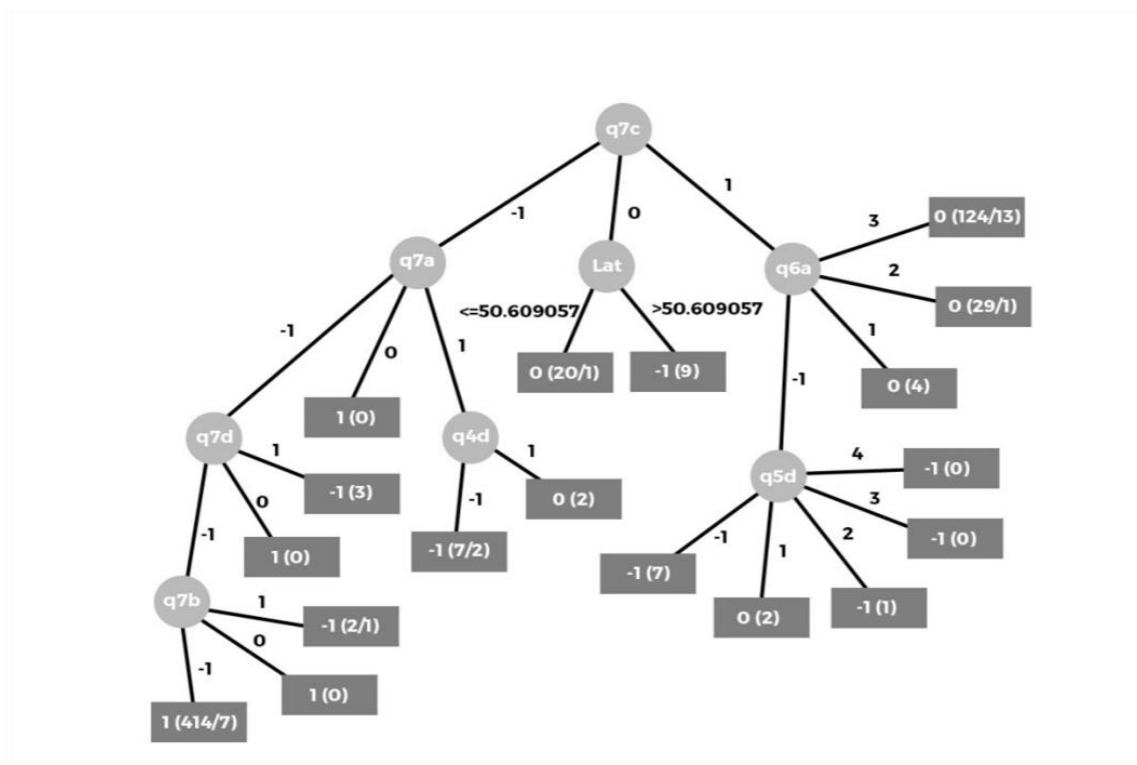
Zajímavé vztahy u otázek 2, 5, 7 jsou zobrazeny v následujících rozhodovacích stromech na obrázcích 9, 10 a 11. Informace v listech stromu obsahuje třídu, do níž daná cesta ve stromě klasifikuje, celkový počet odpovědí a počet odpovědí chybně klasifikovaných. Např. v prvním stromě na obrázku 9 jsou vizualizovány výsledky otázky 2 a údaj $1(238/4)$ vpravo nahoře znamená odpověď 1 pro celkem 238 odpovědí, z nichž 4 byly klasifikovány chybně.

Obrázek 9: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 2

Obrázek 10: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 7, odpověď c

Obrázek 11: Výsledky rozhodovacího stromu otázky 7, odpověď e

Analyzována byla též nejčastější slova, která se v odpovědích vyskytovala. Z celkem 5 137 slov se nejčastěji vyskytovala slova zemědělství 290x, farma 91x, služby 57x, výroba 54x, podnikání 54x, truhlářství 53x.

Shrnutí

Výstupy z dotazníkového šetření budou předány jednak na Svaz měst a obcí České republiky a dále na základě projeveného zájmu rovněž Asociaci malých a středních podniků České republiky.

Ze shrnutí statistických dat vyplývá, že na úrovni samosprávy obcí do 2 000 obyvatel není potřeba rozlišovat, zda se jedná o rodinnou či nerodinnou firmu/farmu, pokud platí daně v místě podnikání a vytvářejí pracovní místa. **Rozhodně ale nelze popřít VÝZNAMNOU provázanost rodinných podniků se životem v obci.**

Na základě algoritmů strojového učení byly zjištěny vztahy mezi vybranými odpověďmi vybraných otázek. Například bylo zjištěno, že pokud byla v obci o velikosti do 2 000 obyvatel **identifikována rodinná firma/farma**, bylo většinou zároveň uváděno, že **se rodinné podniky zapojují do kulturních aktivit v obci**. V obcích s identifikovanou rodinnou firmou/farmou bylo také většinou zástupcem správy obce odsouhlaseno tvrzení, že **rodinné podnikání motivuje mladé lidi zůstat v obci**, což je obzvláště pro venkov velice důležitým faktorem. Na základě nejčastěji se opakujících slov bylo dále zjištěno, že většina respondentů z obcí do 2000 obyvatel chápe rodinné podnikání jako zaměřené na zemědělství (rodinné farmy) nebo drobné řemeslo.

Seznam zdrojů

Kolektiv autorů TD03000035. 2016. *Rodinné podnikání jako nástroj rozvoje obce* [online]. MUNI, po dobu 15. 9. 2016 do 2. 1. 2017. Dostupné z: <http://lethe.fi.muni.cz/rp/>.

HALL, M., HOLMES, et al. 2009. The WEKA Data Mining Software: An Update. *SIGKDD Explor. Newsl.* 2009, roč. 11, č. 1, s. 10 – 18. ISSN 1931-0145.

MICHÁLIK, J. 2017. *Nástroje pro podporu rodinného podnikání*. Diplomová práce, MUNI. Zpracováno v rámci projektu TA ČR, TD03000035.

Příloha: Dotazník

T A
Č R

RODINNÉ PODNIKÁNÍ JAKO NÁSTROJ ROZVOJE OBCE

Dobrý den, obracíme se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku zaměřeného na rodinné podnikání ve Vaší obci. Získaná data budou anonymizována a výsledky prezentovány pouze v souhrnné podobě za regiony České republiky v rámci projektu TA ČR – Omega reg. č. TD03000035. Setřetí probíhá se záštitou Svazu měst a obcí České republiky. Předem Vám děkujeme za spolupráci.

Dotazník lze poslat buď poštou (viz adresa na konci formuláře), nebo jej můžete do 15. 10. 2016 vyplnit elektronicky na adrese: <http://lethe.fi.muni.cz/rp/>.

Název obce:

Okres:

Kód ZÚJ (prosím vyplňte pro případ shody názvů více obcí):

1. Co si představujete pod pojmem rodinné podnikání? (Vyznačte prosím míru souhlasu s níže uvedenými výroky, případně uveďte vlastní charakteristiku.)

	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
a) Rozhodující vliv ve vedení mají členové rodiny.	☐	☐	☐	☐
b) Pracovníci jsou především členové rodiny.	☐	☐	☐	☐
c) Má dlouhodobou tradici, která zahrnuje generační vývoj rodiny (zapojení více generací, nebo v podnikání pokračuje další generace).	☐	☐	☐	☐
d) Má nízký počet zaměstnanců.	☐	☐	☐	☐
e) Jedná se především o osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ).	☐	☐	☐	☐
f) Jedná se především o společnost s ručením omezeným.	☐	☐	☐	☐
g) Je zaměřeno na zemědělství (farmy).	☐	☐	☐	☐
h) Je zaměřeno na „drobné řemeslo“ nebo poskytování služeb (obchod, pohostinství, ubytování aj.).	☐	☐	☐	☐
i) Další charakteristika: ...	☐	☐	☐	☐

2. Působí ve Vaší obci, dle Vašeho chápání pojmu rodinného podnikání, nějaké rodinné podniky/farmy?

a) ANO.

b) NE. Prosím pokračujte až otázkou č. 5.

3. Pokud ANO, jaké znáte podniky či farmy rodinného typu ve Vaší obci? Uveďte prosím jejich názvy.

.....

4. Znáte nějaké aktivity ve Vaší obci, které jsou podporovány rodinnými podniky? (Vyberte prosím z níže nabízených aktivit, případně doplňte vlastní.)

a) Společenské zábavy, plesy

b) Podpora školy či školky.

c) Hasičský sbor.

d) Výroční akce podniku či obce.

e) Kulturní akce obce.

f) Sportovní akce a kluby.

g) Jiné – doplňte prosím:.....

h) Nevím o tom, že by se rodinné podniky, které v obci působí, konkrétně zapojovaly do dění v obci.

5. Z jakého důvodu lze rodinné podnikání považovat za důležitý faktor pro rozvoj obce? (Vyznačte prosím míru souhlasu s níže uvedenými výroky, případně uveďte jiný důvod.)

	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
a) Jedná se o klíčové zaměstnavatele.	☐	☐	☐	☐
b) Napomáhá rozvoji komunitního života.	☐	☐	☐	☐
c) Přispívá k péči o životní prostředí.	☐	☐	☐	☐
d) Motivuje mladé lidi k setrvání a žití v obci.	☐	☐	☐	☐
e) Jiný důvod:	☐	☐	☐	☐
f) Nemyslím si, že se rodinné podnikání významně podílí na rozvoji obce.	☐ Souhlasím.		☐ Nesouhlasím.	

6. Jakou měrou jsou využívány níže uvedené nástroje napomáhající rozvoji podnikatelských subjektů ve Vaší obci, případně v rámci dobrovolného svazku obcí (DSO)? (Vyznačte prosím míru využití, případně doplňte jinou formu podpory.)

	ANO, toto skutečně využíváme.	NE, nyní nevyužíváme, ale je to dobrý nápad do budoucna.	NE, nevyužíváme a nechystáme se použít ani v budoucnu.
a) Bezúročná či úročná půjčka z rozpočtu obce.	☐	☐	☐
b) Poskytování dotací a návratných finančních výpomocí nad 200 000 Kč fyzickým nebo právnickým osobám krajem (§ 36 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích).	☐	☐	☐
c) Smlouva o spolupráci (realizace oboustranně prospěšné spolupráce, na jejímž základě se mohou udržovat vzájemné vztahy mezi obcí a podnikatelským subjektem).	☐	☐	☐
d) Poskytnutí obecních prostor pro různé společenské akce.	☐	☐	☐
e) Nabídka reklamy na webu obce.	☐	☐	☐
f) Poradenství při přípravě nových podnikatelských záměrů.	☐	☐	☐
g) Upřednostnění místních dodavatelů.	☐	☐	☐
h) Medializace příkladů úspěšných rodinných podniků (například pomocí místních médií, ročenka obce, místní tisk, obecní rozhlas, reklama na webu obce, atd.).	☐	☐	☐
i) Podpora podnikání probíhá v rámci DSO, a to formou: ...	☐	☐	☐
j) Jiná forma podpory: ...	☐	☐	☐

7. Zaměříme-li se konkrétně na **rodinné podnikání** ve Vaší obci, jakým dalším způsobem lze podle Vás přispět k jeho rozvoji? (U níže uvedených návrhů prosím označte, zda je považujete za dobrý nápad či ne.)

	Dobry nápad, který by mohl přispět k rozvoji rodinného podnikání.	Špatný nápad.
a) Pravidelná setkání představitelů obce a rodinných podniků (např. pořádání kulatých stolů).	☐	☐
b) Zahrnutí podpory rodinného podnikání jako hodnotícího kritéria v soutěžích typu Obec přátelská rodině či Vesnice roku.	☐	☐
c) Projekty specializující se na zviditelnění rodinného podnikání v obci (např. soutěž Rodinný podnik regionu či řemeslné trhy).	☐	☐
d) Poskytování materiálů týkajících se předání podniku/farmy další generaci.	☐	☐
e) Nemyslím si, že je nutné zvýhodňovat rodinné podnikání před nerodinným.	☐	☐
	☐ Souhlasím.	☐ Nesouhlasím.

8. Máte-li zájem, uveďte svůj vlastní názor na vymezení rodinnosti podniků/farem. Zda je například potřeba rodinné podnikání více propagovat a jakou konkrétně máte s jeho podporou zkušenost.

.....
.....

9. Jaké odvětví (nebo obor, řemeslo) má ve Vaší obci, případně DSO, potenciál rozvoje (daný např. historickým vývojem)?

Za obec:

Za DSO:

10. Jaké oblasti rozvoje obce je dle Vašeho názoru nutné podporovat do budoucna? (Vyberte libovolný počet odpovědí, příp. doplňte)

- a) Zemědělství.
- b) Revitalizace nevyužívaných prostor (např. povrchových dolů, továren, zemědělských budov, aj.)
- c) Cestovní ruch.
- d) Malé a střední podnikání.
- e) Neziskové a veřejně prospěšné aktivity (např. výstavba malých dětských hřišť apod.).
- f) Jiné oblasti rozvoje obce:

11. Máte zájem o zaslání získaných výsledků? ANO NE

Děkujeme Vám za vyplnění verze vytištěného dotazníku a prosíme o jeho zaslání do **15. 10. 2016**, a to

a) poštou na adresu: TUL Ekonomická fakulta, KPE, k rukám Ivy Jelínkové, Voroněžská 13, 460 02 Liberec 2,

NEBO

b) jako skenovaný soubor na e-mail adresu iva.jelinkova1@tul.cz. (Pozor, za přijmením je „I“).